

Gençlik ve Sendikalar, Seferihisar Türkiye 2010 Uluslararası Değişim Çalışması Rapor Özeti

Geride kalan on yıl ticaretin serbestleşmesi ve üretimin küreselleşmesi süreçlerinin ciddi krizlere rağmen devam edişi ile karakterize oldu. Bu süreçte çalışma koşullarında artan esnekleşme, geçici süreli güvencesiz sözleşmeler, üretimin düşük ücretli ülkelere kaydırılması, işgücü ithali, taşeron iş verme ve özel istihdam büroları gibi uygulamalardan en fazla etkilenenler en düşük gelir düzeyine sahip gruplar oldu. Bu şartların meydan okumasına cevap verebilecek aktif toplumsal aktörler olarak sendikalar, üyelerinin çıkarlarını koruyabilmek için kendilerini yenileme zorunluluğu hissetmekte.

Sayılan toplumsal ve ekonomik değişimlerden genç işçiler daha fazla etkinlenmektedir. Gençlerin işveren ile uzun bir geçmişe dayalı ilişkisi olmadığından genellikle kısa süreli veya geçici sözleşme ile çalıştırılırlar. Bu nedenle işten ilk olarak genç işçiler çıkartılmaktadır. Gençler arasında işsizlik hızla yaygınlaşmıştır ve bu durum genç işçilerin işgücü 'piyasasında'ki konumlarını giderek kırılgan hale getirmiştir. Büyük oranda savunmasız kalmalarına rağmen genç işçilerin sendikalara katılma oranları çok düşük düzeydedir.

TIE-Hollanda 2010'da 'Belarus, Türkiye, Brezilya ve Hollanda bağımsız sendikaları arasındaki uluslararası dayanışmayı güçlendirme ve genç işçiler için kapasite geliştirme' konulu bir projeyi hayata geçirmiştir. Proje için belirlenen temel amaç bağımsız sendikalarda var olan demokratikleşme ve gençlik politikası gelişimi ile genç işçilerin yönetime katılımı süreçlerine katkı sağlamaktır. Daha somut olarak proje genç işçilerin kendi bilgi ve becerilerini artırmaları, sendika içinde aktif genç üye ve lider işçi sayısının artırılması, gençlik politikasının biçimi ve doğrultusu hakkında bir tartışma başlatılması, genç işçileri örgütlemenin özgün yöntemleri ve uluslararası bir iletişim ve dayanışma ağı kurulması konularına odaklanmıştır.

Projenin uygulamaya geçmesi uluslararası bir değişim aktivitesi merkezinde olmuştur. Bu çalışma 21-26 Haziran 2010 tarihleri arasında İzmir Seferihisar'da TIE-Hollanda ile Toplumsal Araştırmalar Merkezi (TAREM) tarafından birlikte organize edilmiştir. Değişimde Hollanda'dan FNV-Bondgenoten, Belarus'dan Belarus Demokratik Sendikalar Kongresi (BKDP), Brezilya'dan CUT ve Türkiye'den Türk-İş ve DİSK üyesi çeşitli sendikalardan gelen genç işçiler yer aldı. Katılımcılar kendi sendikal bağları, genç işçilerin örgütlenmesi ve gençlerin sendikalara katılımı üzerinde deneyim ve fikir alışverişinde bulundular.

Katılımcılar

Belarus'dan gelen dört genç temsilden üçü BDKP'ye üye Özgür Metal İşçileri Sendikası (SPM), Bağımsız Madenciler Sendikası (NGP) ve Belarus Özgür Sendikası (SPB) üyesi idi. Çalıştıkları sektörler sırası ile elektronik, maden ve imalat sektörleriydi. Dördüncü katılımcı BKDP'yi federasyon düzeyinde temsilen çalışmaya katıldı, federasyonun gençlikten sorumlu profesyonel bir çalışanıydı.

Brezilya'dan gelen üç genç katılımcı da CUT'a bağlı sendikalardan geldiler. Metal sektöründe çalışan iki işçi Juiz de Fora ile Sao Paulo kentlerinde örgütlü Metal İşçileri Sendikası'na üyeydi. Üçüncü katılımcı ise Curitiba Belediyesinde çalışıyordu ve Curitiba Belediyesi İşçileri Sendikası'nın (SISMUC) bayan lideri idi.

Hollanda'dan değişim programına beş genç çalışan katıldı. Katılımcılardan bir tanesi bir bankada çalışmakta ve Hollanda'nın en büyük sendikal federasyonu FNV Bondgenoten'in aktif bir üyesi. Diğer dört katılımcı, sırasıyla tarımda istihdam edilen göçmen işçilerin örgütlenmesi için çalışan bir uzman, perakende sektöründen genç bir sendika yöneticisi, ulaştırma sektöründe uygunluk

danışmanı olarak çalışan genç bir uzman ve okullarda sendikalar hakkında dersler veren genç bir eğitim uzmanı. Hepsi, profesyonel olarak, FNV Bondgenoten için çalışıyor.

Dünya Genç İşçi Buluşması'na Türkiye'den katılan ve değişim çalışmasında yer alan gençler, Türk-İş ve DİSK'e bağlı ilerici sendikalardan gelen sendikal aktivistlerdi. Bunların arasında UPS'de eylemleri devam eden TÜMTİS sendikası üyeleri çoğunluğu oluşturdu.

Rusya'dan gelen dört katılımcı da değişim programına katıldı. Rusya'dan gelen gençler metal sektöründe çalışıyor ve Bölgelerarası Bağımsız Araba Sanayi İşçileri Sendikal Federasyonu (MPRA)'na bağlı sendikalardan gelidiler. Çalıştıkları yerler Kaluga'daki Nokian Lastik ve Volkswagen fabrikaları ile Sen Petersburg'daki Ford araba fabrikasıydı.

Yapılan değişim çalışmaları sırasında bir araya gelen gruplar bir kaç önemli ve ilgi çeken konu üzerinde durdular. Gruplar genellikle iki ayrı ülkeden gelen katılımcılardan oluştu. Brezilya-Rusya, Brezilya-Türkiye (x2), Brezilya-Belarus, Belarus-Türkiye, Hollanda-Türkiye grupları arasında değişimler gerçekleşti. Bunun yanında Türkiyeli ve Hollandalı gruplar beraber bir etkinlik düzenledi ve bütün grupların katılımı ile etkileşimli bir oyun-egzersiz yapıldı.

Sonuçlar

Dört ayrı ülkeden ve farklı sektörlerden değişime katılan genç işçiler 'gençlik ve sendikalar' açısından farklı şart ve çevre koşullarına sahipler. Bu yüzden değişim öncesinde ve sırasında katılımcılar birbirlerini kendi özgün koşulları hakkında ayrıntılı şekilde bilgilendirdiler. Çalışma sonunda bazı benzer eğilimler ve karşılaşılan benzer zorluklar tespit edildi. Bu eğilim ve zorlukların en önemlilerine aşağıda yer veriliyor.

İlk olarak gençlere ulaşmak açısından, özellikle Avrupa'da yerleşik 'iş' sendikacılığı yaklaşımı dışında yeni örgütlenme yöntemlerinin geliştirilmesi ve kullanımının çok önemli olduğu görüldü. Gençler birbirlerini alternatif yöntemler kullanarak örgütlemekte olduğundan, işçi sınıfı kimlikleri yanında - yaş gibi- diğer kimlikler de bir hareket örgütlemeye rol oynayabilmektedir. Belarus, Türkiye ve Hollanda'da politik gençlik hareketlerine katılan genç sendika militanları işyerlerinde mücadeleye doğrudan katılmasalar bile, sendikal faaliyetleri farklı şekillerde destekleyerek iki hareket arasında bağ kurabilmekteler. Sendikaların, örgütlü olmadıkları işyerlerine ulaşabilmeleri noktasında sendika dışı gençlik hareketlerinin katkısı oluyor. Fakat bu inisiyatifleri kurumsallaştıracak kapsamlı bir strateji sendikalar tarafından henüz geliştirilmiş değil.

İkinci olarak sendikalar hala ekonomilerin ulusal olarak örgütlendiği, görece olarak pazarlık için bir taraf olarak tanındıkları, geçmiş dönemde etkili olan yapı ve stratejilerini kullanmaya devam etmektedirler. Devam eden küreselleşme, üretimin uluslararasılaşması, yaygınlaşan esneklik ve güvencesiz çalışma uygulamaları karşısında formel sektörün dışında kalan, gençlerin büyük bir kesimini oluşturduğu, geniş işçi kitlelerini örgütleyebilmek için yeni stratejilere ihtiyaç var. Yeni meydan okumaları göğüsleyebilmek için ihtiyaç duyulan değişiklikler yavaş gerçekleşiyor ve çoğunlukla yaşlı kuşak bu değişimlere direniyor. Eski kuşak bazı sendikacılarca yeni durum kendi konumlarına bir tehdit gibi algılanıyor.

Son olarak günlük sendikal mücadele işyeri kapatmalarına ve işten çıkarmalara vb. karşı verilecek anlık tepkileri gerektiriyor. Bu yüzden sendikacılar çoğu kez günlük pratikten uzaklaşarak, genç işçi ve sendikacıların karşılaştıkları somut sorunları, stratejik olarak düşünecek zamandan yoksunlar. Çoğu kez politik konumların farklılığı nedeniyle farklı sendikalardan gençler biraraya gelerek tartışıp, fikir ve deneyim alışverişinde bulunacak işbirliği mekanlarından yoksun oluyorlar. Bu durum özellikle Brezilya ve Türkiye için geçerli. Bu ülkelerde sivil toplum politize ve farklı görüşten fakat çıkarları aynı olan insanlar verimli bir şekilde işbirliği yapamıyorlar. Belarus için değişim çok önemli,

çünkü sendikalar işyeri düzeyinde örgütlü ve güçlüler, fakat ülke genelinde sendikacıları bir araya getiren ortamlar kısıtlı.

Değişim pratiği

Türkiye’de uygulamaya geçirilen değişim çalışması, genç sendika aktivistlerine kendi aralarında en etkin bir şekilde bilgi, deneyim ve fikir alışverişi gerçekleştirebilecekleri bir ortam yaratmak üzere tasarlandı. Değişim çalışmasının uygulamasına yönelik yapılan değerlendirmeye göre katılımcıların çoğu panel şeklinde yapılan çalışmalardan çok, küçük gruplar arasında yapılan detaylı tartışma ve değişimleri faydalı ve etkili buldular. Küçük gruplar şeklinde ikişerli şekilde, iki farklı ülkelerden gelen katılımcıların eşleşmesi ve ilgilerini çeken somut konular üzerinde tartışarak değişimler gerçekleştirildi. Genel oturumlar ise daha çok genel bilgi almak için yararlı oldu, detaylı görüş ve sorgulama için elverişli değildi.

Alınan dersler

Katılımcılar sendikal deneyim hakkında kendileriyle en fazla ilgili gördükleri konularda detaylı bilgi toplama şansına sahip oldular. Bu alanlardaki bilgi birikimlerini genişlettiler ve kendi özgün koşullarını uluslararası bir perspektife yerleştirme olanağını yakaladılar. Buna ek olarak, bütün katılımcılar gençlik ve sendikalar konusunda bilgi toplama fırsatı buldu. Katılımcı ülkelerde yapılacak sonraki çalışmalar için deneyim veya ilham kaynağı olacak, bazı önemli sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Gençlerin sendikal hareket içerisindeki rolü üzerine:

- Genç kadın işçiler genellikle iki kat savunmasızlar. Kriz bahanesi ile bu dönemde işten çıkarılma ihtimalleri daha yüksek ve ücretleri erkeklere oranla daha düşük.
- Gençler lider rolü oynayabilir ve diğer gençleri örgütleyebilirler, fakat ilişki ağı, doğru bağlantılar ve doğru bilgi daha etkili olabilmek ve yaşlı liderler ile yarışabilmek için gerekli.

Gençler ve sendika ilişkisi üzerine:

- Genç işçiler genellikle bağımsız sendikalara katılım ve sendikal hareket içinde aktif olmak için gereken (doğru) bilgiden yoksundurlar. Sendikaların kendileri için yararı olmadığına inanmakta ve hatta sıklıkla sendikalar hakkında negatif düşünceler taşıyorlar. Gençlere yönelik daha etkili ve direk bilgilendirme gerekiyor.
- Yeni iletişim araçları gençleri sendikal mücadele hakkında bilgilendirmek ve yaygın dayanışma sağlamak için faydalı olabilir. Bu özellikle hakim medyanın sendika karşıtı olduğu ülkeler için geçerlidir. Fakat bu teknikler güven inşası ve ikna için şart olan işyerinde yüz yüze temasın yerine geçmemelidir.
- Sendikalara daha fazla genç çekmek için kullanılan stratejiler ülkeden ülkeye ve sendikanın üyelerine ne sunduğuna bağlı olarak değişmektedir. Sendikalar gençlere üye olmanın avantajlarını net vurgularla anlatmalı.

Gençleri örgütlemenin ve aktive etmenin etkili yöntemleri üzerine:

- Brezilya’da işyerinde güçlenme ve örgütlenme için geliştirilen Üretimin Haritalandırılması yönteminin gençlerin ve ulaşılması zor diğer grupların örgütlenmesinde kullanılabilecek bir yöntem olduğu kanıtlanmıştır.
- ABD’de geliştirilen ‘Organizing’ yöntemi, çoğunlukla gençlerin ve diğer gruplardan oluşan esnek çalışanların örgütlenmesinde etkili bir yöntem olarak kullanılmaktadır. İşçilerin işyerinde konumlarını güçlendirmek ve sorunların kolektif olarak saptanması için kullanılıyor.

- Çok uluslularda çalışan genç işçilerce birden fazla ülkede çalışacak bir Uluslararası İşçi Komitesi'nin kurulması, gençlerin konularının güçlendirilmesi için yararlı olabilir.
- Sendikaların en fazla etkili oldukları yer işyerleridir.. İşyerinde işçiler günlük problemler yaşarlar. Onları harekete geçiren şey bu sorunları çözerek hayatlarında iyileşme getirecek somut adımlardır. Sorunları çözenin işçilerin kendileri olması sendikalar için örgütsel düzeyde gelişmeyi de getirir.

Sonraki adımlar

Dayanışma ağı:

Dünya Genç İşçi Buluşması 2010 sonrasında 'Young Union Activists' Solidarity Network' adlı bir web sitesi hazırlandı (<http://youngunionactivists.wordpress.com>). Bu site aracılığı ile 5 ülkeden gelen katılımcılar iletişimi sürdürebilecekler, Seferihisar buluşmasında sunulan bilgilere erişebilecekler ve yeni gelişmeler, etkinlikler ve eylemler hakkında bilgi paylaşabilecekler. Bu site sayesinde kurulan ilişkiler devam edecek ve dünyanın farklı ülkelerinden gelen genç işçiler arasında uluslararası dayanışma teşvik edilecek.

Bu websitesinin yanında diğer başka forumlar, Facebook grupları ve diğer sosyal ağlar da kurularak, katılımcılar, birbirlerini hareketleri hakkında bilgilendirmeye ve dayanışmaya çağırmaya devam edecekler.

Ardıl Seminerler:

2010 sonbaharında her katılımcı ülkede ikişer ardıl seminer düzenlenecek. Bu seminerlerde katılımcılar buluşma ve değişim sırasında edindikleri en önemli bilgileri ve dersleri daha geniş gruplar ile paylaşacaklar. Bu seminerler buluşmanın çıktılarına devamlılık sağlayacak.